

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 175/2022-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu a zo sudcov [] (sudca spravodajca) a [] v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky spoločnosti **Biotika a. s.**, Slovenská Lupča 566, IČO 31 561 900, zastúpenej [] n, advokátom, [] proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 63 Cbr 7/2022 z 2. marca 2022 takto

rozhodol:

1. Ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 63 Cbr 7/2022 z 2. marca 2022 **prijíma** na ďalšie konanie.

2. Ústavnú sťažnosť vo zvyšnej časti **odmieta**.

3. **Zakazuje** konať mimoriadne valné zhromaždenie spoločnosti Biotika a. s., Slovenská Lupča 566, IČO 31 561 900, zvolané na základe uznesenia Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 63 Cbr 7/2022 z 2. marca 2022, a to až do právoplatnosti rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci samej.

4. **Zakazuje** [] D. [] B. [], narodenej [] [] , určenej uznesením Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 63 Cbr 7/2022 z 2. marca 2022 za predsedu mimoriadneho valného zhromaždenia obchodnej spoločnosti Biotika a. s., Slovenská Lupča 566, IČO 31 561 900, viesť mimoriadne valné zhromaždenie obchodnej spoločnosti Biotika a. s., Slovenská Lupča 566, IČO 31 561 900, a to až do právoplatnosti rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci samej.

5. Návrhu na odklad vykonateľnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 18. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie, vylúčiť zákonnú sudkyňu z konania a rozhodovania veci a priznať sťažovateľke trovy konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka je verejnou akciovou spoločnosťou a J. D. B. (ďalej aj „akcionár“) podala 18. februára 2022 na Okresnom súde Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) návrh na poverenie akcionára zvolať mimoriadne valné zhromaždenie sťažovateľky, ktorému okresný súd uznesením č. k. 63 Cbr 7/2022 z 2. marca 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“) vyhovel, odôvodňujúc ho tým, že akcionár požiadal sťažovateľku o zvolanie mimoriadneho valného zhromaždenia podľa § 181 ods. 1 Obchodného zákonníka, ktoré sťažovateľka nezvolala v lehote podľa § 181 ods. 2 Obchodného zákonníka, a preto okresný súd rozhodol o poverení zvolať mimoriadne valné zhromaždenie podľa § 181 ods. 3 Obchodného zákonníka. Okresný súd v poučení napadnutého uznesenia uviedol, že je proti nemu prípustné odvolanie, čo je však v rozpore s § 59 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CMP“). Okresný súd si uvedené uvedomil a následne oznámil túto skutočnosť sťažovateľke 14. marca 2022.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Sťažovateľka poukázala na skutočnosť, že napadnuté uznesenie ju neoznačuje za účastníka konania, avšak sťažovateľka bola účastníkom uvedeného konania, čo vyplýva aj z toho, že okresný súd napadnuté uznesenie doručoval akcionárovi (ako navrhovateľovi), ako aj sťažovateľke.

4. Podľa názoru sťažovateľky konanie o poverení zvolať valné zhromaždenie predstavuje „konanie v niektorých veciach právnických osôb“ podľa § 304 písm. g) CMP, ktoré sa môže začať len na návrh (§ 306 CMP). Podľa § 7 ods. 1 CMP účastníkom je ten, koho tento zákon za účastníka označuje. Vzhľadom na skutočnosť, že Civilný mimosporový poriadok nikoho výslovne neustanovuje ako účastníka v konaní o poverení zvolať valné zhromaždenie, je potrebné aplikovať § 2 CMP (ako aj čl. 3 CMP), t. j. použiť subsidiárne ustanovenia Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého stranami sporu sú žalobca a žalovaný (§ 60 CSP).

5. Sťažovateľka tiež uviedla, že návrh akcionára na poverenie zvolať mimoriadne valné zhromaždenie jednoznačne smeruje proti spoločnosti, keďže akcionár sa týmto návrhom domáha porušenia svojich práv spoločnosťou a zároveň spoločnosti vznikajú povinnosti – okrem iného povinnosť strpieť valné zhromaždenie, ako aj nahradiť trovy súdneho konania a aj náklady konania mimoriadneho valného zhromaždenia (§ 181 ods. 5 Obchodného zákonníka – rovnako výrok IV napadnutého uznesenia); obdobne existuje možnosť uložiť povinnosť poskytnúť zoznam

26. Podľa § 130 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na návrh sťažovateľa rozhodnúť o dočasnom opatrení, ak to nie je v rozpore s verejným záujmom a ak by výkon napadnutého rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu znamenal pre sťažovateľa väčšiu ujmu, než aká môže vzniknúť iným osobám, najmä uloží orgánu verejnej moci, ktorý podľa sťažovateľa porušil jeho základné práva a slobody, aby sa dočasne zdržal vykonávania právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu a tretím osobám uloží, aby sa dočasne zdržali oprávnenia im priznaného právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom.

27. Podľa § 131 zákona o ústavnom súde odklad vykonateľnosti aj dočasné opatrenie zanikajú najneskoršie právoplatnosťou rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej, ak ústavný súd nerozhodne o ich skoršom zrušení.

28. Zo znenia § 130 zákona o ústavnom súde vyplýva, že dočasným opatrením možno v zásade uložiť akékoľvek obmedzenie, ak je to potrebné na zachovanie existujúceho stavu a zabránenie závažnejším následkom. Toto ustanovenie (rovnako ako ustanovenie o odklade vykonateľnosti podľa § 129 zákona o ústavnom súde) predpokladá určitý test primeranosti medzi následkami, ktoré hrozia tým, že sa dočasné opatrenie nevydá, a následkami, ktoré sú spojené s dočasným opatrením. Obsah dočasného opatrenia nie je § 130 zákona o ústavnom súde vymedzený vyčerpávajúcim taxatívnym spôsobom, ale iba demonštratívne („najmä uloží orgánu verejnej moci... a tretím osobám uloží...“). Sťažovateľovi a ústavnému súdu to poskytuje určitý priestor, aby obsah dočasného opatrenia čo najlepšie zodpovedal jeho účelu s ohľadom na špecifické okolnosti jednotlivých prípadov (I. ÚS 348/2020).

29. Za dôvodný ústavný súd považoval návrh sťažovateľky na nariadenie dočasného opatrenia, ktorým bude až do rozhodnutia ústavného súdu zakázané uskutočniť už zvolané mimoriadne valné zhromaždenie sťažovateľky v zmysle napadnutého uznesenia, ktoré by sa malo konať 16. apríla 2022. Ústavný súd vzal pritom do úvahy skutočnosť, že výsledkom konania pred ústavným súdom môže byť aj zrušenie napadnutého uznesenia, čím by zanikol právny podklad, na základe ktorého by už mimoriadne valné zhromaždenie vzhľadom na procesné náležitosti konania o ústavnej sťažnosti v jeho ďalšom priebehu bolo vykonané a mohlo byť na ňom rozhodované o kľúčových otázkach orgánov sťažovateľky ako akciovej spoločnosti. Ústavný súd konštatuje, že ujma, ktorá hrozí sťažovateľke realizáciou mimoriadneho valného zhromaždenia, je väčšia než ujma, ktorú v dôsledku dočasného opatrenia môžu utpieť iné osoby. Ústavný súd tiež neidentifikoval žiaden verejný záujem, ktorý by mohol byť dočasným opatrením ohrozený. Na základe uvedených skutočností rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bodoch 3 a 4 výrokovej časti tohto rozhodnutia. Obmedzenie vo forme zákazu uložil ústavný súd jednak sťažovateľke ako akciovej spoločnosti a prostredníctvom nej valnému zhromaždeniu sťažovateľky ako jej najvyššiemu orgánu, ktorý sám osebe nemá právnu subjektivitu (bod 3 výroku), zároveň uložil obmedzenie vo forme zákazu aj D E ako osobe poverenej napadnutým rozhodnutím okresného súdu zvolaním a vedením mimoriadneho valného zhromaždenia sťažovateľky (bod 4 výroku).

18. V konaní o prijatej ústavnej sťažnosti ústavný súd následne rozhodne aj o ďalších požiadavkách sťažovateľky uplatnených v petite ústavnej sťažnosti.

III.2. K namietanému porušeniu práva na nestranný súd podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru:

19. Sťažovateľka namietala porušenie svojho práva na nestranný súd podľa čl. 46 ods. 1 a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, vyjadrujúc svoj nesúhlas s procesným postupom okresného súdu, ako aj samotným napadnutým uznesením, ktoré považuje za arbitrárne. V nadväznosti na uvedené sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhla, aby ústavný súd vylúčil zákonnú sudkyňu _____ z ďalšieho prejednávania a rozhodovania v danej veci.

20. Sťažovateľkou označený čl. 46 ods. 1 ústavy je (okrem iného) ústavným základom na zabezpečenie nestrannosti sudcov pri konkrétnom rozhodovaní. Súčasťou práva na prístup k nezávislému a nestrannému súdu je ústavne konformná aplikácia inštitútu zaujatosti sudcu. Ústavný súd si v rámci posudzovania nestrannosti sudcu osvojil kritériá, na základe ktorých posudzuje subjektívnu, ako aj objektívnu stránku nestrannosti sudcu.

21. Článok 48 ods. 1 ústavy vytvára základ na zákonné zriadenie súdov a tiež zakotvuje právo každého nebyť odňatý z príslušnosti konkrétneho súdu a konkrétneho sudcu. Právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi priamo vyplýva aj z čl. 6 ods. 1 dohovoru.

22. V ustálenej judikatúre ústavný súd v zásade vymedzil tri podmienky na naplnenie požiadavky na „zákonného sudcu“, a to že sudca musí spĺňať predpoklady na výkon sudcovskej funkcie, bol natrvalo alebo dočasne pridelený na výkon funkcie sudcu k určitému súdu, bol určený na rozhodovanie určitej veci v súlade s rozvrhom práce súdu.

23. Sťažovateľka v sťažnostnej argumentácii neuviedla žiadne relevantné námietky, ktorými by spochybnila požiadavky kladené na zákonného sudcu v danej veci. Jej argumenty sa čiastočne prelínajú s námietkami, ktoré uplatnila v odôvodnení porušenia základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie, teda spochybňujú predovšetkým zákonnosť a ústavnosť napadnutého uznesenia a jemu predchádzajúceho postupu. Hodnotenie správnosti postupu súdneho konania, resp. rozhodovania účastníkom konania však v zásade nemôže zakladať pochybnosti o nezaujatosti sudcu.

24. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde. K požiadavke sťažovateľky na rozhodnutie o vylúčení zákonnej sudkyne ústavný súd dodáva, že rozhodovanie o vylúčení sudcu okresného súdu patrí do právomoci príslušného všeobecného súdu.

III.3. K návrhu na odloženie vykonateľnosti a vydanie dočasného opatrenia:

25. Podľa § 129 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na návrh sťažovateľa odložiť vykonateľnosť napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ak by právnymi následkami napadnutého právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu hrozila závažná ujma a odloženie vykonateľnosti nie je v rozpore s verejným záujmom.

11. Sťažovateľka ďalej poukázala na niektoré skutkové okolnosti týkajúce sa nesplnenia podmienok akcionára na zvolanie valného zhromaždenia, ktoré mala záujem uplatniť v rámci obrany v súdnom konaní, čo jej bolo upreté.

12. Sťažovateľka súčasne navrhla, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť napadnutého uznesenia a zároveň zakázal konanie už zvolaného valného zhromaždenia. Uvedené odôvodnila skutočnosťou, že 40-dňová lehota na zvolanie valného zhromaždenia uplynie 19. apríla 2022, pričom akcionár už zvolal valné zhromaždenie na veľkonočnú sobotu 16. apríla 2022. Počet minoritných akcionárov sťažovateľky je približne 5700. Zvolanie valného zhromaždenia na tento významný sviatok a počas veľkonočných prázdnin predstavuje podľa názoru sťažovateľky zneužitie práva akcionára, ktoré prakticky znemožní účasť veľkému množstvu akcionárov sťažovateľky.

13. Zároveň ak bude napadnuté uznesenie zrušené, hrozí, že uskutočnené valné zhromaždenie bude neplatné, čím vzniknú spoločnosti náklady spojené s jeho organizovaním a ďalšie závažné škody.

14. Predmetom konania valného zhromaždenia má byť odvolávanie a voľba členov dozornej rady, ktorá volí a odvoláva členov predstavenstva. V prípade zmeny členov dozornej rady na valnom zhromaždení je pravdepodobné, že dôjde aj k následnej zmene predstavenstva sťažovateľky. Dôsledky neplatnosti valného zhromaždenia teda môžu mať závažný dopad na riadne fungovanie sťažovateľky.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušenie práva na nestranný súd (čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením, ktorým bolo na základe návrhu akcionára zvolané mimoriadne valné zhromaždenie sťažovateľky.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

16. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

17. Ústavný súd zistil, že sú splnené všetky ústavné a zákonné predpoklady na prijatie ústavnej sťažnosti sťažovateľky na ďalšie konanie v tejto časti, pričom otázku opodstatnenosti tvrdení v nej obsiahnutých bude potrebné posúdiť v konaní vo veci samej, a preto ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde (výrok 1).

akcionárov podľa § 181 ods. 3 Obchodného zákonníka, pričom túto povinnosť aj súd uložil (výrok III napadnutého uznesenia). Akýkoľvek iný výklad týkajúci sa účastníctva spoločnosti by podľa sťažovateľky poprel právo na spravodlivé súdne konanie, ktorého výsledok by podstatným spôsobom zasiahol do práv dotknutej spoločnosti. Okrem uvedeného judikatúra súdov bola za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku jednotná v tom, že účastníkom v takomto konaní je aj dotknutá spoločnosť.

6. Sťažovateľka predovšetkým namietala, že v konaní, v ktorom bolo vydané napadnuté uznesenie, ako aj napadnutým uznesením jej bola úplne odňatá možnosť konať pred súdom. Uvedené vyplýva už z toho, že návrh akcionára bol podaný 18. februára 2022 a napadnuté uznesenie bolo vydané 2. marca 2022, teda po 12 dňoch. Okresný súd v rámci tejto krátkej lehoty ani nemohol vyzvať sťažovateľku, aby sa vyjadrila k návrhu, a ani nemohla uplynúť lehota na takéto vyjadrenie. Okresný súd v napadnutom uznesení v podstate len prebral tvrdenia akcionára.

7. Sťažovateľka zastáva názor, že pokiaľ ju okresný súd ako účastníka konania nevyzval na vyjadrenie k návrhu, nemôže konštatovať, že skutkové tvrdenia akcionára (navrhovateľa) sú nesporné. Sťažovateľka súčasne rozporuje skutkové tvrdenia akcionára uvedené v jeho návrhu, keďže sťažovateľka neporušila svoju povinnosť podľa § 181 ods. 2 Obchodného zákonníka a mala v každom prípade právo, aby vec bola prejednaná na pojednávaní, resp. v prvom rade mala právo oboznámiť sa s návrhom akcionára a vyjadriť sa k nemu. Uvedené platí o to viac, ak proti napadnutému uzneseniu nie je prípustné odvolanie.

8. Napadnutým uznesením tak došlo k flagrantlymu porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Dokonca to vzbudzuje oprávnené pochybnosti o nezaújatosti konajúcej sudkyne (vo veci). Tieto pochybnosti umocňuje okolnosť, že okresný súd vydal napadnuté rozhodnutie expresným spôsobom.

9. Sťažovateľka ďalej poukázala na § 181 ods. 3 Obchodného zákonníka (tretia veta), podľa ktorého ak spoločnosť vydala akcie na meno, súd na návrh akcionára alebo akcionárov podľa odseku 1 uloží členom predstavenstva povinnosť poskytnúť na zabezpečenie konania valného zhromaždenia povereným akcionárom zoznam akcionárov. Napriek tomu, že akcionár v návrhu na vydanie poverenia zvoliť valné zhromaždenie, vôbec nepožadoval uloženie povinnosti poskytnúť zoznam akcionárov, okresný súd takúto povinnosť uložil (výrok III napadnutého uznesenia). Ide teda o zjavné preferovanie akcionára zo strany konajúcej sudkyne a je zrejmé, že nemôže byť nestranná. Tým došlo tiež k porušeniu práva sťažovateľky na prístup k nestrannému súdu a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru.

10. Sťažovateľka v tejto súvislosti tiež uviedla, že § 181 ods. 3 Obchodného zákonníka umožňuje uložiť takúto povinnosť výlučne vtedy, ak spoločnosť vydala akcie na meno. Sťažovateľka vydala len zaknihované akcie na doručiteľa, a preto uloženie takejto povinnosti je bez akéhokoľvek právneho základu. Svojvoľným uložením tejto povinnosti teda bolo porušené základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

30. Ústavný súd sa zaoberal aj návrhom sťažovateľky na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia a dospel k záveru, že vyhovie predmetnému návrhu by nemohlo vzhľadom na už zvolané mimoriadne valné zhromaždenie splniť svoj účel, a preto nie je dôvod odkladať vykonateľnosť napadnutého uznesenia (bod 5 výroku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. marca 2022

...tš
predseda senátu